

Connie Willis
PASAULIO PABAIGOS KNYGA,
ANTRA KNYGA
Mokslinis fantastinis romanas

HUGO - 1993
NEBULA - 1992

Negailestinga Mirties pjūtis ima šienauti žmones abiejuose laikotarpiuose. Kas atsitiko? Ar tai naujas mirtinas paukščių gripo virusas? Ar tai Juodoji Mirtis – viduramžių buboninis maras? Ar baisioji liga prasiskverbė iš 21-ojo amžiaus į 14-ąjį? O gal atvirkščiai - iš 14-ojo į 21-ąjį? Visa tai reikės pergyventi ir išsiaiškinti Kivrinai, kuri, prietarų ir dvasinės tamsos apsupty, pasijus tarsis vilties angelas, apsireiškęs juodžiausią žmonijos valandą.

"Ši knyga, tarsis langas į šurpiausią žmonijos istorijos erą, neabejotinai sukūrė ne vieną skaitytoją."

THE NEW YORK TIMES

Mokslinis fantastinis romanas
Iš anglų kalbos vertė ANITA KAPOČIŪTĖ
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
332 tomas. Serija įkurta 1990m.
Connie Willis - DOOMSDAY BOOK
New York, Bantam books, 1994
Copyright © by Connie Willis, 1992
Cover art copyright © by Keith Parkinson, 1990
Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2005
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2011

"DOMESDAY BOOK", IŠŠIFRUOTA STE- NOGRAMA (046381 - 054957)

1320 gruodžio 22 (pagal senąjį kalendo-
rių). Agnesės kojos būklė prastėja. Kelis
paraudęs ir skausmingas (per švelniai pa-
sakiau - ji klykia, kai tik pamėginu jį pa-
liesti), mergytė jau vos gali paeiti. Nenu-
manau, ko griebtis - jei pasakysiu ledi
Imeinai, ši pradės dėti savo dvokiančius
kompresus ir tik dar labiau pablogins pa-
dėtį, o Elivysai šiuo metu ne tas rūpi, ji
pernelyg smarkiai nerimauja.

Gavynas vis dar negrįžta. Turėjo parsir-
rasti namo dar vakar apie vidudienį, o kai
nepasirodė ir mišparų, Elivysa apkaltino
Imeiną išsiuntus jį į Oksfordą.

- Kaip jau sakiau, išsiunčiau jį į Koursį, -
bandė gintis Imeina. - Be jokios abejonės,
tik lietus jį užlaiko.

- Tiktai į Koursį? - Elivysa įpyko. - O gal
išsiuntei jį kur nors kitur pakviesti naujo
kapeliono?

Imeina išsitiesė.

- Jei čionai atvyks seras Bloetas su visa draugija, tėvas Rošas tikrai negalės aukoti kalėdinių mišių, - pareiškė ji. - Nejaugi tu nori apsijuokti prieš Rozemundos sužadėtinį?

Elivysos veide neliko nė lašelio kraujo.

- Tai kur tu iš tikrųjų jį išsiuntei?

- Išsiunčiau pas vyskupą su žinia, kad mums verkiant reikalingas kapelionas.

- Į Bata? - aiktelėjo Elivysa ir kilstelėjo ranką, tarsi ruošdamasi lmeina smogti.

- Ne. Tik į Sirensesrą. Kūčioms į vienuolyną turi atvykti arkidiakonai. Tad ir liepia Gavynui perduoti jam žinią. Kuris nors bažnyčios tarnų perduos ją toliau. Nors nėra maž neabejoju: padėtis Bate toli gražu nėra tokia prasta, kad Gavynas negalėtų saugiai nuvykti ten pats. Jei būtų kitaip, mano sūnus pats būtų seniai iš ten pasitraukęs.

- Tavo *sūnus* tikrai nebus patenkintas, kai sužinos, kad nepaklusome jo valiai. Jis liepė mums, o taip pat ir Gavynui, nesitraukti iš dvaro tol, kol atvyks jis pats.

Ji vis dar atrodė įsiutusi, o nuleidusi ranką sugniaužė kumštį, tarsi jai labai niežėtų nagai skelti lmeinau tokį pat skambų antausį kaip kokiai Maisrei. Tačiau jos skruostai vėl nuraudo tą pat akimirką, kai lmeina ištarė "Sirensestras". Manding, tai išgirdus, jai bent šiek tiek atlėjo.

"Padėtis Bate toli gražu nėra tokia prasta, kad Gavynas negalėtų saugiai nuvykti ten pats", - tvirtino lmeina, bet Elivysai taip toli gražu neatrodo - tai matyti plika akimi. Nejaugi ji baiminasi, kad jis gali pakliūti į spąstus, o gal atvesti lordo Gijomo priešus čionai? O gal reikalai Bate klostosi taip prastai, kad Gijomas net nebegali iš ten pasitraukti?

Gali būti ir taip, kad teisingos visos šios trys prielaidos. Vien per šį rytą Elivysa jau gerą tuziną kartų buvo priėjusi prie durų ir ilgam užsižiūrėdavo į lietu; jos nuotaika tokia pat bjauri, kokia buvo Rozemundos miškuose. Štai ką tik ji paklausė lmeinos, ar ši tikrai žinanti, kad arkidiakonas turi būti Sirensestre. Matyt, baiminasi, kad,

neradęs arkidiakono ten, Gavynas gali sumanyti nešti žinią į Batą pats.

Jos baime užsikrėtė visi. Ledi Imeina nulindo į kampa ir dabar meldžiasi, sugniaužusi relikvijorių, Agnesė verkšlena, o Rozemunda sėdi, pasidėjusi ant kelių siuvinį, ir tuščiu žvilgsniu dėbso į jį.

(Pauzė)

Pavakary nugabenau Agnesę pas tėvą Rošą. Jos keliuko būklė vis labiau blogėja. Ji jau išvis nebegali paeiti, o virš kelio lyg ir formuojasi raudonas ruožas. Kol kas nesu visai tikra - visas kelis smarkiai paraudęs ir sutinęs - bet ilgiau laukti baisu.

1320-aisiais nebuvo jokių vaistų nuo kraujo užkrėtimo, o juk tai aš kalta, kad užkratas pakliuvo į žaizdą. Jei nebūčiau taip atkakliai mygusi eiti ieškoti plyšio, Agnesė nebūtų griuvusi. Žinau, paradokso dėsnis neturėtų leisti, kad mano buvimas čia kaip nors paveiktų vietinių žmonių gyvenimą, bet rizikuoti negaliu. Juk ir aš pati tikrai neturėjau susigauti jokios karštinės.

Taigi, nutaikiusi progą, kai Imeina užlipo į

palėpę, stvėriau Agnesę į glėbį ir nusinešiau į bažnyčią - ketinau prašyti tėvo Rošo, kad pamėgintų ją išgydyti. Kol skubinomės į bažnyčią, lietus pylė kaip iš kibiro, bet Agnesė nesiskundė kiaurai permirksianti - ir tai gąsdino mane netgi labiau nei raudonas ruožas.

Bažnyčioje tvyrojo tamsa, atsidavė pelėsiams. Iš gilumos atsklido tėvo Rošo balsas - man pasidingojo, kad jis su kažkuo kalbasi.

- Lordas Gijomas vis dar neatvyko iš Bato. Baiminuosi dėl jo saugumo, - sakė jis.

Man dingtelėjo, kad galbūt bus grįžęs Gavynas, tad stabtelėjau pasiklausyti - man rūpėjo, ką jie kalbės apie teismą. Stovėjau ir klausiausi, laikydama Agnesę glėbyje.

- Jau dvi dienos lyja, - kalbėjo tėvas Rošas, - ir pučia stiprus vakaris vėjas. Reikėtų suginti avis iš laukų.

Gerą minutę įtempusi akis žvelgiau į tamsią navą ir pagaliau išskyriau jo figūrą. Tėvas Rošas klūpojo priešais pertvarą su

Nukryžiuotuoju, melddamasis sudėjęs priešais save stambias rankas.

- Prievaizdo kūdikį kamuoja pilvo diegliai, jis vis išvemiam pieną. Kumetis Tabordas vis dar serga.

Meldėsi jis ne lotyniškai, jo malda nėra maž nepriminė Šventosios Reformacijos kunigo progiesmiu skaitomų litanijų ar skamba mūsiškio vikaro bylojimo. Tėvas Rošas kalbėjo kasdieniškai, dalykiškai, visai taip pat, kaip štai aš dabar kalbuosi su jumis.

Keturioliktojo amžiaus žmonėms Dievas buvo labai realus asmuo, gal net ryškesnis už juos supantį fizinį pasaulį. "Juk tu tik iškeliauji namo", - sakė man tėvas Rošas tada, kai gulėjau mirties patale. Kaip tik toks, bent mūsų manymu, ir buvo andainykščių žmonių požiūris: kūno gyvenimas tėra iliuzinis ir nereikšmingas, visa, kas svarbu - tai nemirtinga siela, tarsi žemiškajame pasaulyje jie būtų tik svečiai, kaip kad aš tik svečiuojuosi šiame šimtmetyje. Tačiau man pačiai tokio požiūrio apraiškų taip ir neteko pamatyti. Elivysa pareigingai

rytą ir vakarą sukalba poteries, bet paskui atsistoja ir nusibraukia nuo suknelės dulkes, tarsi jos maldos visiškai niekaip nesisietų su kasdieniais rūpesčiais dėl vyro, mergaičių ar Gavyno. Savo ruožtu Imeinai, nepaisant viso maldingumo, relikvijoriaus ar Valandų Knygos, rūpi vienas vienintelis dalykas - jos visuomeninė padėtis. Taigi, taip nė karto ir nepastebėjau, kad Dievas būtų joms realus asmuo - iki pat šiol. Iki šios akimirkos, kai stoviu štai drėgmės prisunkusioje bažnyčioje ir klausausi tėvo Rošo pokalbio su Dievu.

Mąstau sau: kažin, galbūt Dievą ir anapusinį, dangiškąjį pasaulį jis regi taip pat aiškiai, kaip kad aš regiu jus ir Oksfordą, ir lietų, skalaujantį Universiteto kiemą, ir ap-rasojusius jūsų akinius, kuriuos jūs protarpiais nusiimate ir šluostote šaliko galu. Kažin, gal Dievas jam irgi atrodo toks pat artimas - ir taip pat sunkiai pasiekiamas?

- Sergėk mūsų sielas nuo pikto ir padėk mums saugiai pasiekti dangaus karalystę, - pasakė tėvas Rošas. Tarsi šie žodžiai bū-

tų koks ženklas, Agnesė, vos juos išgirdusi, subruzdavo mano glėbyje ir pareiškė:

- Noriu tėvo Rošo.

Tėvas Rošas atsistojo ir žengė mūsų link.

- Kas ten? - paklausė. - Ar čia kas nors yra?

- Čia aš, ledi Katerina, - atsiliepiu. - Atėjau su Agnese. Jos kelis... - ką jam pasakyti? Kad įsimetė infekcija? - Norėčiau, kad apžiūrėtum jos kelį.

Jis bandė tai daryti, tačiau bažnyčioje buvo per tamsu, tad nusinešė mergytę į savo būstą. Tiesa, šviesos čia buvo neką daugiau. Jo trobelė ne kažin kiek didesnė už tą pašiūrę, į kurią andai buvau įlindusi atsipūsti, ir jau tikrai ne aukštesnė. Visą tą laiką, kol buvome ten, jis net negalėjo doriai išsitiesti, kad galva neatsitrenktų į sienas.

Jis atvėrė vienintelio lango langinę, įleisdamas vidun gūšį lietaus, tada užžiebė žvakę su dagtimi iš vikšrio šerdies ir pasodino Agnesę ant suklypusio medinio stalo. Kai tik nuvyniojo tvarstį, mergytė atšlijo

nuo jo.

- Sédék ramiai, *Agnus*, - paliepé jis. - Tada aš papasakosiu tau, kaip Kristus iš dangaus atéjo į žemę.

- Kalédų dieną, - pasaké Agnesé.

Rošas apčiupinėjo žaizdą, pirštais vis spustelédamas patinimus ir visą tą laiką nesiliaudamas ramiai kalbėti:

- O piemenys stovėjo išsigandę, nes nežinojo, ką reiškia ta ryški šviesa. Ir dar jie išgirdo garsus, tarytum varpų skambėjimą, sklindantį iš dangaus. Bet jie pamané, kad tai Viešpaties angelas nusileido pas juos.

Kai aš bent pamégindavau prisiliesti jos keliuko, Agnesé klykdavo ir stumdavo mano rankas šalin, tačiau Rošui ji leido didžiuliais pirštais maigyti visą paraudusį plotą. Abejonių neliko: virš kelio tikrai formavosi raudonas ruožas. Tėvas Rošas švelniai jį palieté ir prikišo žvakę arčiau.

- O tada iš tolimos šalies, - bylojo jis, prisimerkęs apžiūrinédamas paraudimą, - atkeliavo trys karaliai, jie atnešé dovanų. - Jis dar kartą atsargiai palieté paraudimą,

tada suglaudė delnus, tarsi ketindamas melstis. Ne, nesimelsk dabar, galvojau aš. Nesimelsk. *Daryk* ką nors.

Jis nuleido rankas ir pažvelgė į mane.

- Bijau, kad žaizda užnuodyta, - pasakė. - Paruošiu juozažolės užpilo, kad ištrauktų nuodus.

Jis priėjo prie ugniavietės, pamaišė kelias vos vos žioruojančias malkas, iš kibirėlio į geležinį puodą šliūkštelėjo vandens.

Kibirėlis buvo nešvarus, puodas buvo nešvarus, rankos, kuriomis jis čiupinėjo Agnesės žaizdą, irgi buvo nešvarios. Stovėdama ten ir žiūrėdama, kaip jis kaičia puodą, kaip rausiasi nešvariame maišelyje, ėmiau gailėtis išvis atėjusi. Tėvas Rošas - nėmaž ne geresnis gydytojas nei Imeina. Lapų bei sėklų užpilas nuo kraujo užkrėtimo padėti gali lygiai tiek pat, kiek ir dvokūs Imeinos kompresai. Nepadės ir maldos, net jei jis kalbasi su Dievu taip, tarsi jis iš tikrųjų būtų kažkur visai šalia.

Jau beveik žiojau priekaištauti: "Ir tai viskas, ką gali padaryti?" - bet tuoj pat su-

sizgribau, kad kažkodėl vyliausi to, kas neįmanoma. Infekciją gali išgydyti penicilinas, imuniteto sustiprinimas, antiseptikai - žodžiu, visi tie dalykai, kurių drobiname jo maišelyje tikrai nebuvo.

Prisiminiau, kaip ponas Gilkraistas vienoje savo paskaitų pasakojo apie Viduramžių gydytojus. Jis kalbėjo, esą šie buvę visiškai kvailiai, Juodosios Mirties metais mėgindami gydyti ligonius nuleisdami šiems kraują, duodami aršeniko ar ožkos šlapimo. O ko daugiau jie galėjo griebtis? Juk jie neturėjo nei gamaglobulino, nei antimikrobinių preparatų. Jie net nesuprato, kas sukelia ligą. Pirštais trupindamas į puodą džiovintus žiedlapius ir žolynus, tėvas Rošas darė geriausia, ką galėjo.

- Gal turi vyno? - paklausiau jo. - Seno vyno?

Silpname jų aluje alkoholio tiek, kad neverta nė minėti, vyne - neką daugiau, bet, kuo ilgiau vynas išlaikytas, tuo didesnė alkoholio koncentracija. O alkoholis, šiaip ar taip, - antiseptikas.....